

POSTANOWIENIE

28 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

na posiedzeniu niejawnym 28 sierpnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku J. R.

z udziałem miasta stołecznego Warszawy

o wpis w dziale II księgi wieczystej,

na skutek skargi kasacyjnej J. R.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie

z 14 czerwca 2023 r., V Ca 1014/23,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca J. R. wystąpił z wnioskiem o wykreślenie z działu II księgi wieczystej m. st. Warszawy jako właściciela udziału 36/48 i wpisanie go w to miejsce. Postanowieniem z dnia 18 maja 2022 r. referendarz sądowy oddalił wniosek o wpis. Wnioskodawca wywiódł skargę na postanowienie referendarza sądowego.

Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 25 stycznia 2023 r. nie uwzględnił skargi i oddalił wniosek. Od tego postanowienia apelację złożył wnioskodawca, zaskarżając je w całości.

Postanowieniem z 14 czerwca 2023 roku Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił apelację.

Wnioskodawca wywiódł skargę kasacyjną od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie, zaskarżając je w całości.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest w ocenie Skarżącego uzasadniony w świetle przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., albowiem w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, tj.: czy nieprawomocny wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, uchylający decyzję administracyjną, stanowiącą podstawę wpisu w dziale II księgi wieczystej, stanowi podstawę wpisu własności w dziale II księgi wieczystej w związku z treścią art. 152 § 1 p.p.s.a. Innymi słowy, czy taki wyrok z uwagi na treść ww. przepisu, wywołuje skutek prawnorzeczowy już od chwili jego wydania, jeszcze przed uprawomocnieniem się.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń, wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń, umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. W judykaturze wielokrotnie wypowiedano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek, przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś do merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2023 r., I CSK 6201/22).

Podkreślenia wymaga, że na etapie postępowania, jakim jest tzw. „przedsąd”, nie jest dopuszczalna ocena podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.), lecz Sąd Najwyższy jest zobligowany i uprawniony wyłącznie do zbadania, czy wystąpiły przyczyny kasacyjne, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd bada wyłącznie, czy uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawiera argumenty, które przekonują o istnieniu istotnego zagadnienia prawnego.

Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów, konstruujących to zagadnienie (post. SN z 26.1.2012 r., I PK 124/11). Zagadnienie prawne musi być istotne (niezbędne) dla rozpoznania podstaw skargi (post. SN z 9.2.2011 r., III SK 43/10). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało, wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (post. SN z 29.11.2017 r., I CSK 216/17; tak samo post. SN z 15.11.2017 r., III SK 13/17).

Skarżący sformułował następujące zagadnienie prawne: „czy nieprawomocny wyrok Wojewódzkiego Sadu Administracyjnego, uchylający decyzję administracyjną stanowiącą podstawę wpisu w dziale II księgi wieczystej, stanowi podstawę wpisu własności w dziale II księgi wieczystej w związku z treścią art. 152 § 1 p.p.s.a. Innymi słowy, czy taki wyrok z uwagi na treść ww. przepisu, wywołuje skutek prawnorzeczowy już od chwili jego wydania, jeszcze przed uprawomocnieniem się”.

Sprawa została rozpoznana w postępowaniu wieczystoksięgowym. Zgodnie z art. 626⁸ § 2 k.p.c. sąd dokonując wpisu bada jedynie treść i formę wniosku i dołączonych do wniosku dokumentów oraz treść księgi wieczystej. Postępowanie wieczystoksięgowe jest postępowaniem wysoce sformalizowanym; stwierdzenie

braku podstaw albo istnienie przeszkód do dokonania wpisu powoduje oddalenie wniosku.

Jeżeli przedłożone dokumenty w sposób wystarczający nie wykazują danej okoliczności, nie można dokonać wpisu w księdze wieczystej. Postępowanie o wpis w księdze wieczystej nie służy rozwiązaniu sporów o istnienie prawa wpisanego lub podlegającego wpisowi. Jak trafnie zauważył SN w postanowieniu z dnia 12 grudnia 2007 r., V CSK 295/07, przedmiotem postępowania wieczystoksięgowego nie jest ochrona własności. Ochronę własności można realizować tylko w drodze procesu cywilnego; postępowanie wieczystoksięgowe należy do postępowania nieprocesowego.

Rację miały sądy wieczystoksięgowe, że przedstawione przez wnioskodawcę nieprawomocne orzeczenie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 4 grudnia 2020 r., uchylające decyzję Komisji do spraw reprivatyzacji nieruchomości warszawskich z 1 października 2019 r., nie może stanowić podstawy do wykreślenia z działu II księgi wieczystej m. st. Warszawy w udziale 36/48 i wpisania w to miejsce wnioskodawcy.

Podstawę wpisu w księdze wieczystej może stanowić tylko prawomocny wyrok sądu powszechnego lub administracyjnego. W przeciwnym razie sąd wieczystoksięgowy musiałby rozstrzygać spory o własność, do czego nie jest powołany, gdyż jego kognicja jest bardzo ograniczona, a co najważniejsze- nie prowadzi on postępowania dowodowego (patrz postanowienie SN z 18 maja 2023 r. II CSKP 1286/22).

Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Z art. 366 k.p.c. wynika natomiast, że wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami.

Wyeleminowanie decyzji komisji nastąpi dopiero z datą uprawomocnienia się orzeczenia WSA, które nie było prawomocne w dacie orzekania przez sądy wieczystoksięgowe, nie jest jeszcze prawomocne w chwili orzekania przez Sąd Najwyższy. Nie doszło też do naruszenia art. 626⁹ k.p.c., ponieważ odmowa dokonania wpisu spowodowana była niewykazaniem podstaw do jego dokonania.

W razie stwierdzenia nieprawidłowości dotyczących ważności lub prawidłowości aktu administracyjnego, albo orzeczenia sądowego, będącego podstawą wpisu – mając na względzie art. 626⁸ § 1 k.p.c. – sąd wieczystoksięgowy powinien oddalić wniosek o wpis. Nieprawidłowość w stanie faktycznym sprawy polegała na braku prawomocnego orzeczenia WSA, uchylającego decyzję komisji reprivatyzacyjnej.

Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej wykładni art. 152 § 1 p.p.s.a i trafnie wywiódł, że czym innym jest wstrzymanie wykonalności uchylonej decyzji administracyjnej, a czym innym utrata przez uchyloną decyzję bytu prawnego. Do czasu uprawomocnienia się wyroku wojewódzkiego sądu administracyjnego uchylającego decyzję organu odwoławczego, decyzja ta nadal funkcjonuje w obrocie prawnym, chociaż nie wywołuje skutków prawnych, nie jest więc możliwe wykreślenie wpisu dokonanego na jej podstawie.

Warto zaznaczyć, że w zakresie związania decyzjami administracyjnymi w orzecznictwie SN przyjmuje się, że przedstawiona w postępowaniu wieczystoksięgowym decyzja o stwierdzeniu nieważności decyzji komunalizacyjnej, będącej podstawą uprzedniego dokonania wpisu prawa własności na rzecz gminy w dziale II księgi wieczystej, nie stanowi wystarczającej podstawy wykreślenia tego prawa. Uzasadnia ona jedynie dokonanie z urzędu wpisu ostrzeżenia w rozumieniu art. 626¹³ § 1 k.p.c. (wyr. SN z 25.4.2014 r., II CSK 411/13, Legalis). Wykreślenie wpisu prawa własności na rzecz Skarbu Państwa, dokonanego na podstawie decyzji (po stwierdzeniu jej nieważności) nie może nastąpić bez przedłożenia decyzji kończącej postępowanie i orzekającej o istocie sprawy prowadzonej na podstawie przepisów dekretu (postanowienie SN z 9.7.2015 r., I CSK 509/14, Legalis).

Póki zatem wyrok sądu administracyjnego, uchylający decyzję komisji reprivatyzacyjnej, nie będzie prawomocny, brak podstaw do żądania zmiany właściciela w księdze wieczystej poprzez wykreślenie m. st. Warszawy (jako właściciela udziału) i wpisanie skarżącego.

Mając na względzie zaprezentowane argumenty, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, nie znajdując też okoliczności, które obowiązany jest brać pod uwagę z urzędu w ramach przedsądu.

[SOP]

[ał]